

**Emlékezés Fayer Lászlóra (1842-1906), a Magyar Tudományos Akadémia
levelező tagjára**
**Remembering László Fayer (1842-1906), Corresponding Member of the
Hungarian Academy of Sciences**

Fayer László (a vezetéknév írása az 1870-es évek elejéig váltakozott, volt Feuer, Fájer, Feyer is) 1842. június 2. napján született Kecskeméten, Feuer Éliás kereskedő és Schwarz Regina gyermekeként. Gimnáziumi éveit alapvetően Kecskeméten töltötte. Egyetemi diplomáját a Pesti Királyi Tudományegyetem jogi karán szerezte 1870-ben. Egyetemi tanulmányai alatt nagy hatással volt rá Pauler Tivadar akkori jogászprofesszor.

Fiatalkorában súlyos baleset érte, amely évekig ágyhoz kötötte, felépülése alatt gyorsírást tanult. Az egyetem elvégzése alatt gyorsíróként dolgozott. Miután végzett, az Országgyűlés gyorsíró irodájának tagja majd elsőrendű gyorsírója lett. A budapesti Magyar Gyorsíró-Egylet egyik alapító tagja és a Gyorsírási Évkönyv és Gyorsírászati Lapok szerkesztője volt. Sokat tett a gyorsírás fejlesztése érdekében.

1874-ben ügyvédi vizsgát tett, majd büntetőjogi joggyakorlatot folytatott és az ügyvédi kamara könyvtárosa lett.

Ugyancsak 1874-től – "A német bünvádi eljárás javaslatának alapelvei" címmel készített dolgozata révén – az Eötvös Loránd Tudományegyetem jogelődjén – egyetemi magántanár, majd rendkívüli tanár, 1901-ben pedig a büntetőjog tudományának nyilvános rendes tanára lett. Büntetőjogot és bünvádi eljárásjogot tanított. A gyakorlatias jogtudományi oktatás egyik hazai úttörője volt, számos tanártársa – például neves római jogászok – mellett pártolta a gyakorlatok bevezetését a jogászképzésben. Ennek megfelelően szorgalmazta a szemináriumok létrehozását és alkalmazását a katedra-előadások mellett.

A Magyar Jogászegylet egyik alapító tagja, titkára, 1903-tól pedig alelnöke volt. A Magyar Themis című jogi szaklap szerkesztője volt 1876-1880-ig. Még inkább kiemelkedő munkásságából, hogy 1890-1906 között a Jogtudományi Közlöny főmunkatársa és később főszerkesztője lett.

Összegyűjtötte, bevezetéssel és magyarázattal látta el az 1843. évi büntetőjogi kodifikáció anyaggyűjteményét, amely munkáját – a 100 éves évfordulón, 1943-ban, Finkey Ferenc; majd legújában, 2024-ben Mezey Barna is jelentős tudományos eredménynek minősítette. A Fayer által jegyzett, illetve összeállított büntetőjogi írások, egyetemi tankönyv(ek) a magyar jogi irodalom máig ható alapművei. Műveiben többnyire – szemben Csemegi Károly klasszikus büntetőjogi felfogásával – a kriminológiai személetű, elkövető- illetve sértett-

központú, praktikus igazságszolgáltatás mellett foglalt állást. Kiemelendő, hogy pozitívan értékelte a – máig nem megnyugtatóan értékelt, de az angolszász területeken a napjainkig élő jogintézményként létező – esküdtbíróság intézményét is.

Fayer László fő kutatási területei a büntető anyagi jog, bűnvádi perrendtartás (ma: büntető eljárásjog), valamint egyik megalapozója volt a kriminológia tudományának is. Jelentős tevékenységet fejtett ki a magyarországi bírói szervezet és a bűnvádi eljárás megreformálása terén. Írásaiban többször és határozottan fellépett a kínvallatás és a halálbüntetés ellen. Ebben a tekintetben is pártolta a Deák Ferenc-féle 1843. évi büntető törvényjavaslatot, amely – szemben a végül törvényerőre emelkedett Csemegi-kódexszel – elvetette a halálbüntetést.

Említést érdemel, hogy Fayer László tagja volt a Társadalomtudományi Társaság választmányának.

1894. május 4-én választotta a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának. Akadémiai székfoglaló értekezését „Az otthon védelme a magyar büntetőjogban” címmel 1894. december 11-én tartotta. A székfoglaló értekezés nyomtatásban az „Értekezések a Társadalmi Tudományok köréből” című akadémiai sorozatban /11. kötet 9./ jelent meg. A Magyar Tudományos Akadémián Balogh Jenő tartott Fayer László felett emlékbeszédet. Az emlékbeszéd nyomtatásban 1907-ben nyomtatásban is megjelent.

1906. november 9-én Budapesten hunyt el. Fayer László sírját a rákoskeresztúri izraelita temetőben a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság védetté nyilvánította.

Fayer László emlékét az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara (Budapest, Egyetem tér 1-3.) 'A' épületének 201-es számú szobája őrzi, amelyet 'Fayer szemináriumnak', míg a mellette található, VI. számú nagyelőadó termet 'Fayer teremnek' neveznek.

Fayer László főbb munkái

Az igazságügyi törvények anyaggyűjteménnyel. Budapest, 1877.; *Bűnvádi eljárásunk reformjához.* Budapest, 1884.; *Bűnvádi eljárás a törvényszékek előtt.* Budapest, 1885.; *Bűnügyi esetek seminariumi használatra.* Budapest, 1888. (2. átdolgozott és bővített kiadás. Budapest, 1893.); *Büntetési rendszerünk reformja: adalék a Btk. módosításához.* Budapest, 1889.; *Tanulmányok a büntetőjog és bűnvádi eljárás köréből.* Budapest, 1894.; *A magyar büntetőjog kézikönyve. I-II.* Budapest, 1895-1896. (a harmadik kiadás Budapesten 1905-ben jelent meg).; *Az*

otthon védelme a magyar büntetőjogban. Budapest, 1895.; *Az 1843-iki büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye,* Budapest, 1896.; *Az 1843-iki büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye: A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából,* Budapest, 1898.; *A bünvádi perrendtartás előkészítő szakának jellemző részei,* Budapest, 1899.; *A magyar büntetőjog kézikönyve.* Budapest, 1905. és *A magyar bünvádi perrendtartás vezérfonala. Teljesen átalakított 4. kiadás.* (e munka első kiadása *Bűnvádi eljárás a törvényszékek előtt* címmel 1885-ben jelent meg) Budapest, 1905.

Dr. habil. Ambrus István
egyetemi docens
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Büntetőjogi Tanszék
email: ambrus.istvan@ajk.elte.hu